

III

(Sagatavošanā esoši tiesību akti)

EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJA

479. PLENĀRĀ SESIJA 2012. GADA 28. UN 29. MARTĀ

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai, ar ko izveido programmu “Radošā Eiropa””

COM(2011) 785 final – 2011/0370 (COD)

(2012/C 181/07)

Galvenais ziņotājs: **FORNEA kgs**

Eiropas Parlaments 2011. gada 30. novembrī un Padome 2011. gada 15. decembrī saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 173. panta 3. punktu un 166. panta 4. punktu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai, ar ko izveido programmu “Radošā Eiropa”

COM(2011) 785 final – 2011/0370(COD).

Komitejas Birojs 2011. gada 6. decembrī uzdeva Rūpniecības pārmaiņu konsultatīvajai komisijai sagatavot Komitejas atzinumu par šo jautājumu.

Nemot vērā jautājuma steidzamību, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 479. plenārajā sesijā 2012. gada 28. un 29. martā (28. marta sēdē) iecēla *Fornea* kgu par galveno ziņotāju un ar 168 balsīm par, 1 balsi pret un 3 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1 Ar radošajām nozarēm saistītos jautājumus nav jārisina izolēti, bet gan saistībā ar jauno rūpniecības attīstības ciklu, cieši veidojot saikni ar dažādu nozaru pakalpojumiem un ražošanas procesiem. Šajā sakarā radošās nozares jāuztver gan kā rūpniecības, gan kā pakalpojumu nozares inovatīvas attīstības dzinējspēks.

1.2 Kultūras un radošajām nozarēm jāieņem svarīga vieta arī stratēģijā “Eiropa 2020”, jo tās veicina jauna veida izaugsmi Eiropas Savienībā. Turklāt jāuzsver, ka radošo nozaru attīstība atbalstāma visā Eiropā, nevis tikai dažās valstīs vai atsevišķos reģionos.

1.3 Komiteja uzsver, cik nozīmīgi ir programmas “Radošā Eiropa” ekonomiskie aspekti, un atbalsta ideju, ka programmai ir jāveicina visu kultūras un radošajās nozarēs iesaistīto dalībnieku centieni pēc ekonomiskās neatkarības. Šķiet, ka

programmā pārāk daudz uzmanības pievērsts vispārējam mērķim, proti, konkurētspējai, savukārt nepietiekamā mērā risināti lingvistiskās un kultūras daudzveidības popularizēšanas jautājumi Eiropā.

1.4 Komiteja stingri atbalsta priekšlikumu palielināt attiecīgo budžetu un uzskata, ka programmai “Radošā Eiropa” paredzētajiem līdzekļiem jābūt EUR 1,8 miljardu apjomā. Līdzekļu apjoms ir kļuvis krietni lielāks, tomēr salīdzinājumā ar ES budžetu un līdzekļiem, ko dažas dalībvalstis paredz kultūras pasākumu atbalstam, atvēlētā summa ir pieticīga.

1.5 Apvienojot programmas “Kultūra” un “Media” vienā programmā, būtu skaidri jādefinē katrs no minētajiem elementiem un jānodrošina tā statuss. Tas ir izdarāms, ja precīzi ar juridisku pamatu tiek noteikta budžeta procentuālā daļa un

minimālās kvotas katram no abiem elementiem. Labākas pārredzamības un saprotamības nodrošināšanai būt vēlams katru gadu izstrādāt rīcības pamatnostādnes.

1.6 EESK uzskata, ka pamatprogrammas “Radošā Eiropa” panākumi lielā mērā ir atkarīgi gan no tā, kā tiks saskaņoti abi minētie elementi, proti, “Kultūra” un “Media”, gan arī no transversālas pieejas attīstīšanas, kas sekmētu kopīgu rīcības pamatnostādņu veidošanu dažādām ES finansētām programmām ⁽¹⁾.

1.7 Komiteja atzīmē, ka trūkst precīzu norāžu par to, kā programmas īstenošanas procedūrā Komisija plāno iesaistīt ieinteresēto pušu pārstāvjus. Skaidrības trūkst arī 7. pantā. ⁽²⁾ Viegla piekļuve finansējumam būtu jānodrošina visām privāto tiesību organizācijām, kas darbojas kultūras un radošajā jomā un uz kurām attiecas Regula. Mehānismu, kas sekmē piekļuvi finansējumam, jāpadara pieejamu arī sociālās ekonomikas organizācijām, kas darbojas šajā jomā, un citām ar šo nozari saistītajām pilsoniskās sabiedrības organizācijām.

1.8 Administratīvās procedūras ir jāvienkāršo, izstrādājot tiešsaistē izmantojamus operatīvākus pieteikumus un procedūras programmu uzraudzīšanai un pārvaldīšanai ⁽³⁾. Turklāt jāuzlabo tehniskās procedūras un spējas gan komunikācijas, gan īstenošanas, gan arī starposma un gala ziņojumu iesniegšanas jomās, kā arī jānodrošina programmas subsīdiju saņēmēju dokumentu efektīvāka apstrāde.

1.9 Ņemot vērā to, ka Regulas formāts ir ļoti atvērts un elastīgs, ierosinātā komitoloģija negarantē, ka dalībvalstīm būs pietiekama kontrole programmas īstenošanas procesā. Komiteju procedūras jāmaina tā, lai dalībvalstu eksperti varētu pulcēties regulāri un apspriest izvēlētos projektus. Līdzīgā veidā jāparedz vienkāršošanas procedūra rīcības pamatnostādņu īpašo parametru pielāgošanai pēc kārtējā regulārā izvērtējuma.

1.10 Turklāt [regulas] formāta atvērtības un elastīguma dēļ īpaša nozīme būs programmas rokasgrāmatai, jo tieši tajā būs precizēts, kādi pasākumi veicami, kādi ir īstenošanas nosacījumi, kādam jābūt līdzfinansējuma līmenim utt. Komiteja iesaka

⁽¹⁾ Runa ir par programmām, kas minētas Regulas priekšlikuma 13. panta 1.punkta b) apakšpunktā.

⁽²⁾ Regulas Priekšlikuma 7. pantā minēts mehānisms, kas “sekmēt mazo un vidējo uzņēmumu un organizāciju piekļuvi finansējumam Eiropas kultūras un radošajās nozarēs”.

⁽³⁾ Pašreizējā procedūra ir ļoti sarežģīta, proti, visi dokumenti jānosūta pa pastu, taču atbildes saņemšanu reizēm jāgaida pat ilgāk nekā 3 līdz 4 mēnešus.

Komisijai izstrādāt šo rokasgrāmatu tā, lai tai būtu raksturīga atvērtība un pārskatāmība, un pauz gatavību piedalīties šādā darbā.

1.11 Komiteja uzskata, ka Komisijas priekšlikumam par programmu “Kultūra” un “Media” kontaktpunktu apvienošanu nepieciešama elastīgāka pieeja, ņemot vērā īpašās situācijas dalībvalstu reģionos. Komiteja uzsver, ka būt saglabājams ģeogrāfiskais tuvums ar nozarē iesaistītajiem dalībniekiem, kā arī — ņemot vērā būtiskās atšķirības (situācija konkrētajā jomā un pasākumu īstenošanas atšķirības) starp abiem programmas elementiem, proti, “Kultūra” un “Media”, katram no tiem būtu jā saglabā atsevišķas ekspertu struktūras. Veidojot jauno programmas “Radošā Eiropa” biroju, būtu jāizmanto programmas “Kultūra” kontaktpunktu un programmas “Media” biroju darbības laikā uzkrātā pieredze.

1.12 Ierosinātais finansēšanas mehānisms ir solis pareizā virzienā, taču tas būtu popularizējams, lai panāktu, ka mainās finanšu iestāžu redzējums attiecībā uz tiem uzņēmumiem, kas darbojas kultūras un radošajā nozarē. Instrumentam būtu jānodrošina līdzsvarots ģeogrāfiskais pārklājums, un tā darbība nedrīkstētu traucēt atbalstu saņemšanu subsīdiju veidā.

1.13 Intelektuālais īpašums ir svarīgs faktors gan saistībā ar radošumu un ieguldījumiem kultūras un radošā satura ražošanā, gan arī — ar autoru atlīdzību un nodarbinātības iespēju paplašināšanos šajā jomā. Tāpēc EESK uzsver, ka efektīva intelektuālā īpašuma tiesību ieviešana ir svarīga gan ES, gan pasaules līmenī.

1.14 To projektu atlase un īstenošana, kurus finansē programma “Radošā Eiropa”, jāveic, pilnā mērā ievērojot ES principus un vērtības demokrātijas, cilvēktiesību, darba ņēmēju tiesību un sociālās atbildības jomā. Turklāt nepieciešams mehānisms, kas nodrošinātu, ka šīs programmas finansēto projektu īstenošanā netiek pieļauta varmācība un diskriminācija.

2. Komisijas priekšlikums Regulai

2.1 Ar izskatāmo Regulu tiek izveidota programma “Radošā Eiropa”. Tās mērķis ir laika posmā no 2014. gada 1. janvāra līdz 2020. gada 31. decembrim atbalstīt kultūras un radošās nozares. Programma atbalsta tikai tās darbības un aktivitātes, kas spēj nodrošināt Eiropas mēroga pievienoto vērtību un kas veicina stratēģijas “Eiropa 2020” un tās pamatiniciatīvu mērķu sasniegšanu.

2.2 Tās vispārējie mērķi ir veicināt Eiropas kultūru un valodu daudzveidības aizsardzību un sekmēšanu, kā arī — nostiprināt kultūras un radošo nozaru konkurētspēju, lai veicinātu gudru, ilgtspējīgu un iekļaujošu izaugsmi.

2.3 Programmas konkrētie mērķi ir šādi:

- atbalstīt Eiropas kultūras un radošo nozaru spēju darboties transnacionāli,
- veicināt kultūras un radošo darbu un operatoru transnacionālo apriti, kā arī jaunu auditoriju piesaisti Eiropā un ārpus tās,
- nostiprināt kultūras un radošo nozaru finansiālo spēju, jo īpaši attiecībā uz mazajiem un vidējiem uzņēmumu un organizācijām,
- atbalstīt transnacionālo sadarbību politikas jomā, lai veicinātu politikas attīstību, inovācijas, auditorijas piesaisti un jaunus uzņēmējdarbības modeļus.

2.4 Programmas struktūra ir šāda:

- starpnozaru daļa, kas paredzēta visām kultūras un radošajām nozarēm (15 % no kopējā budžeta),
- daļa “Kultūra”, kas paredzēta kultūras un radošajām nozarēm (30 % no kopējā budžeta),
- daļa “Media”, kas paredzēta audiovizuālajai nozarei (50 % no kopējā budžeta).

3. Vispārīgas piezīmes

3.1 Kultūras un radošā nozare 2008. gadā veidoja 4,5 % no Eiropas kopējā IKP un nodarbināja aptuveni 3,8 % darbaspēka. EESK uzskata, ka pamatprogramma “Radošā Eiropa” sekmēs stratēģijas “Eiropa 2020” īstenošanu. Tā atbalsta Komisijas viedokli, ka inovācijai, radošumam un kultūrai jābūt būtiskai nozīmei Eiropas iedzīvotāju modernās izglītības jomā un jāveicina uzņēmējdarbība, gudru un ilgtspējīga izaugsme, gan arī — sociālās iekļaušanas mērķu īstenošana Eiropas Savienībā.

3.2 Kultūras un ekonomikas sarežģītajai savstarpējai saiknei, kā arī radošo un kultūras nozaru ieguldījumam dalībvalstu attīstībā, sociālās kohēzijas stiprināšanā un piederības sajūtas Eiropas telpai nostiprināšanā būtu jābūt par politisko faktoru kultūras nozīmes pārvērtēšanai valstu un Eiropas politikā. Tāpēc jaunajā finansiālā atbalsta programmā, izmantojot pragmatiskāku un visaptverošāku pieeju, būtu jāatspoguļo kultūras un radošās nozares vajadzības digitālajā laikmetā.

3.3 Kultūras nozare nav viendabīga — darbības veidi šajā jomā mēdz būt atšķirīgi. Piemēram, savi īpaši ekonomikas modeļi raksturīgi mūzikas un ierakstu industrijai, kuras darbības vide kardināli atšķiras no skatuves mākslas vides. Ņemot vērā programmā “Radošā Eiropa” iekļautos elementus, būtu

jānodrošina elastīga pieeja, kas Regulā noteiktajiem potenciālajiem saņēmējiem atvieglotu piekļuvi atbalstam un to ļautu to izmantot efektīvi.

4. Īpašas piezīmes

4.1 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja savu viedokli par kultūras un radošajām nozarēm jau ir paudusi tāda paša nosaukuma atzinumā, (ziņotājs *Cappellini* kgs un līdzziņotājs *Lennardt* kgs), ko tā pieņēma 2010. gada oktobra plenārsesijā. Dokuments tika sagatavots zaļās grāmatas “Kultūras un radošo nozaru potenciāla īstenošana” apspriešanas ietvaros.

4.2 Savukārt, šajā atzinumā par priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai, ar ko izveido programmu “Radošā Eiropa”, netiek risināti tie paši jautājumi, kas jau skatīti atzinumā par Zaļo grāmatu. Šā atzinuma mērķis ir palīdzēt Komisijai, tieši komentējot dokumenta COM(2011) 785 final tekstu, ko tā ierosinājusi 2011. gada 23. novembrī.

4.3 Abās minētajās nozarēs aktīvie uzņēmēji atzinīgi novērtējuši, ka budžets laika posmam no 2014. gada līdz 2020 gadam palielināts līdz EUR 1,8 miljardiem, lai arī šis pieaugums jāvērtē no tāda viedokļa, ka palielinājies saņēmējvalstu skaits un plašākas kļuvušas radošo nozaru programmas darbības jomas. Regulā nav skaidri definēts “radošās industrijas” jēdziens. Turklāt būtu lietderīgi precīzāk paskaidrot, kādas konkrēti ir Regulas darbības jomas un uz kādiem uzņēmumiem tā attiecas.

4.4 Kultūras un audiovizuālajā jomā strādājošie uzņēmumi pašreizējo programmu “Kultūra 2007.-2013.”, “Media” un “Media Mundus” apvienošanu vienā pamatprogrammā “Radošā Eiropa” vērtē kā pozitīvu un konstruktīvu Eiropas Komisijas iniciatīvu. Tomēr vairāk uzmanības būtu jāvelta veidam, kā pamatprogrammā tiks transponēts katrs no tās elementiem, politikas jomām vai vispārējiem procesiem. Būtu jāņem vērā katras nozares īpatnības — atšķirīgi ir to galvenie dalībnieki, finanšu loģika, kā arī ražošanas un izplatīšanas sistēmas.

4.5 Kultūras jomas uzņēmēji galvenokārt uzmanību koncentrēs uz pieejamo valsts finansējumu veidiem un programmā paredzētajiem piekļuves nosacījumiem un atbilstības kritērijiem. Minētie parametri lielā mērā arī noteiks to, cik aktīvi viņi iesaistīsies pamatprogrammā ierosinātajos pasākumos un atbalstīs tos.

4.6 No profesionālā viedokļa šķiet, ka audiovizuālajā nozarē vērojama vispārēja apmierinātība gan ar pašreizējās programmas “Media” efektivitāti, gan arī ar jaunajiem politikas virzieniem, kas noteikti pamatprogrammā “Radošā Eiropa”. Nozares profesionāļi atzinīgi vērtē programmu “Media” gan tajā paredzēto atbalstu dēļ, gan arī tādēļ, ka tā atbilst situācijai audiovizuālā tirgū. Jaunajā pamatprogrammā paredzētais “Media” elements maz atšķiras no pašreizējās programmas. Taču jaunajā Regulā vajadzētu sniegt precīzējumus par katru attiecīgo rīcības pamatnostādni un tās īstenošanai paredzēto budžetu.

4.7 EESK atzinīgi vērtē Komisijas iniciatīvu vienkāršot programmu “Kultūra” un “Media” pārvaldības procedūras, plašāk izmantojot vienotās likmes, partnerattiecību pamatnolīgumus un elektroniskās procedūras, kā arī — veicot Izglītības, audiovizuālās jomas un kultūras izpildaģentūras (EACEA) instrumentu reformu.

4.8 Būtu nepieciešami atbilstoši pasākumi “vienlīdzīgāku darbības jomu nodrošināšanai Eiropas kultūras un radošajām nozarēm, ņemot vērā valstis ar zemu ražošanas jaudu un/vai valstis vai reģionus ar ierobežotu ģeogrāfisko un valodu telpu” (4).

4.9 EESK uzskata, ka par prioritātēm būtu jānosaka pasākumi mākslinieku mobilitātes, starpkultūru dialogu un mākslinieciskās izglītības veicināšanai. Komiteja arī norāda, ka izskatāmās Regulas noteikumi būtu jāaskaņo ar citiem ES tiesību aktiem, kas attiecas uz minētajām nozarēm, un jāizstrādā mehānismi, kas mudinātu māksliniekus piedalīties kultūras pasākumos un turnejās ārpus viņu mītnes zemes.

4.10 Regulas priekšlikumā īpaša uzmanība ir veltīta mazajiem un vidējiem uzņēmumiem un individuālajiem radošās nozares dalībniekiem. Taču arodbiedrību organizācijas pauž nožēlu, ka Regulā kultūras radītāji — gan personas, gan uzņēmumi — tiek uzskatīti par vienkāršiem pakalpojumu sniedzējiem. Tās uzskata, ka finansālo atbalstu piešķiršanu būtu svarīgi saskaņot ar sociālās aizsardzības standartu ieviešanu, tādējādi mazinot nedrošību, kas ir bieži saistīta ar šai nozarei raksturīgajiem īstermiņa līgumiem.

Problēmas un nepilnības priekšlikumā jaunajai Regulai

Vispārīgā ziņā:

4.11 Priekšlikums palielināt budžetu ir laba ziņa, taču jāņem vērā šādi aspekti:

- palielinājies saņēmējvalstu skaits,
- paplašinājušās finansējuma jomas,
- pārējai uz digitālu sabiedrību ir jaunas prasības,
- samazinās valūtas vērtība,
- Regulā ierosinātais budžets, kas laika posmam no 2014. gada līdz 2020. gadam ir EUR 1,8 miljardi, būtu jāsalīdzina ar budžetu, ko ik gadus [šai nozarei] piešķir Francija (EUR 7,5 miljardi) vai Vācija (EUR 1,1 miljards), kā arī — ar kopējo ES budžetu.

4.12 Dalībvalstu politikas ir ļoti atšķirīgas. Tas dalībvalstīs rada izkropļojumus attiecībā uz nozares uzņēmēju iespējām piekļūt publiski finansētām programmām, kas paredzētas audiovizuālajai un kultūras jomai.

4.13 Attiecībā uz radošajām nozarēm jānorāda, ka inovācijai un uzņēmumu un MVU konkurētspējai paredzēto programmu sinerģijas ar programmu “Radošā Eiropa” nav pietiekamas vai to nav nemaz. Izmantojot iespējas, kas rodas, attīstoties digitālajām tehnoloģijām, programmu savstarpējai sasaistei vajadzētu kļūt vienkāršāki.

Darbības ziņā:

4.14 Programmas īstenošanas pārvaldība un uzraudzība attiecīgajiem dalībniekiem rada lielus administratīvus sarežģījumus, kas savukārt izraisa ievērojamas administratīvās izmaksas un praktiski samazina budžetu, kas paredzēts projektu īstenošanai un izplatīšanai.

4.15 Problēma, uz kuru atkārtoti norādījušas nozares ieinteresētās personas un kas īpaši ietekmē mazos uzņēmumus, ir ilga laika periods, ar ko jāreķinās dotāciju saņemšanai.

4.16 Attiecība uz jauno finanšu rīku, kas izstrādāts, lai uzlabotu mazo un vidējo uzņēmumu un citu nozares pārstāvju piekļuvi apropriācijām, jāatzīmē, ka šāda veida finansēšanas instrumentu izmantošana kultūras nozarē nav ierasta prakse. Ņemot vērā nelielos naudas apjomus, informētības trūkumu par kultūras nozares īpašajām problēmām un tādu kultūras projektu veidu nelielo rentabilitāti, kuri nevar pastāvēt bez valsts līdzekļu atbalsta, pastāv risks, ka finanšu iestādes nebūs ieinteresētas piedalīties projektu īstenošanā.

4.17 Garantijas uzraudzībai un pārvaldībai, kas piešķirtas saistībā ar šo finanšu rīku, īsteno Eiropas Investīciju fonds, kura rīcībā nav kultūras jomas ekspertu.

4.18 2010. gadā izveidotais “Media” ražošanas garantiju fonds, kura rīcībā ir atzīti kultūras nozares eksperti, norāda, ka jāpanāk jaunā finanšu instrumenta un jau esošo mehānismu cieša sinerģija (?).

4.19 Teorētiski programmas “Kultūra” kontaktpunktu un programmas “Media” biroju apvienošana vienā “radošā Eiropa” birojā ir laba ideja. Šīs apvienošanās mērķis ir centralizēt informāciju par pieejamajām programmām un apvienojot resursus, panākt apjomradītus ietaupījumus.

(⁴) Piemēram var minēt IFCIC Francijā vai 2005. gada nogalē pēc Spānijas kultūras ministrijas iniciatīvas izveidoto *Audiovisual SGR* Spānijā. Tā izveidē piedalījās ICAA un struktūras, kas pārvalda audiovizuālo darbu producentu tiesības Spānijā.

(⁴) Regulas priekšlikuma 3. panta, 2. punkta d) apakšpunkts.

4.20 Darbības ziņā iespējamas sinerģijas, it īpaši attiecībā uz kopēju pārvaldību un komunikāciju. Taču svarīgi ir ņemt vērā, ka dažās valstīs, piemēram Francijā vai Vācijā, izveidoti reģionālo biroju tīkli, kas atspoguļo kultūru daudzveidību un kuru uzdevums ir uzturēt tuvus kontaktus ar vietējiem nozares dalībniekiem. Turklāt diezgan atšķirīgas ir kultūras un audiovizuālā nozares pamata darbības. To ražošanas un izplatīšanas tīkli ir atšķirīgi un katras jomas ieinteresētajām personām vajadzīgi atšķirīga veida eksperti.

4.21 No šī viedokļa raugoties, iecerētajai centralizācijai var būt negatīvas sekas kompetenču nonivelēšanas ziņā. Šādā veida gūtie ietaupījumi var būt niecīgi un neattaisnot ierosinātos

grozījumus. Turklāt priekšlikumā atturīgi tiek norādīts, ka birojiem būs papildu uzdevums, proti, sniegt statistikas datus un palīdzēt Komisijai nodrošināt atbilstošu komunikāciju, kā arī iepazīstināt ar programmas rezultātiem un ietekmi, taču finanšu resursi šo uzdevumu īstenošanai nav paredzēti.

4.22 Komitoloģijas jomā ierosinātie grozījumi varētu radīt problēmas sensitīvos jautājumos, jo Komisija ierosina procedūras izmaiņas komitejās visām programmām. Dalībvalstu pārstāvji zaudētu savu varu koplēmuma procedūrā un kopīgā lēmumu pieņemšanā, atdodot šīs pilnvaras Eiropas Komisijai. Turpmāk to loma tad aprobežotos vien ar iepriekš atlasīto projektu apstiprināšanu.

Briselē, 2012. gada 28. martā

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs*
Staffan NILSSON
